

Leksakerna i förskolan kan skada barnen

KA KOLL

Förskolan ska vara en trygg miljö, men här exponeras barnen för fler hälsofarliga kemikalier än i hemmen. Ämnen som kan utsondras från leksaker, möbler och inredning.

Det finns flera undersökningar som visar att miljön på förskolorna är förorenad av miljögifter. Ftalater som används som mjukgörare i PVC-plast kan finnas i plastgolv, galondynor och vaxdukar. Studier pekar på att de kan ge besvär i luftvägarna, beteendestörningar och fetma.

- Vi har stora problem med astma och allergi bland barn i dagens samhälle. De är känsligare än vuxna och därför bör förskolemiljön vara så ren som möjligt, säger Monica Lind, som är docent i miljömedicin vid Uppsala universitet.

FAKTA. Här är de farliga kemikalierna

- **FTALATER** - används som mjukgörare i exempelvis plastgolv, vaxdukar och galonkläder. Vissa kan ge nedsatt fortplantningsförmåga.
- **PERFLUORERADE ÄMNEN** - impregnering av overaller och skor. Vissa är sannolikt reproduktionsstörande och möjliga cancerframkallande.
- **TRICLOSAN** - motverkar bak-

Bildäck, dockor, kuddar och grisar. Självklarheter kan vara farligheter.

Sedan 2007 är de allra värsta ftalaterna förbjudna i leksaker, men många äldre mjuka plastleksaker finns kvar bland barnen.

- PVC hör inte hemma på förskolorna. Jag tycker att man ska göra sig av med det som man absolut inte behöver eller byta ut mot bättre alternativ, säger Monica Lind.

År 2011 gjorde Stockholms universitet en analys av damm från förskolor. Höga halter av bromerade flamskyddsmedel som kan påverka sköldkörtelns funktion, reproduktionen och hjärnan hittades. De används ofta i lättantändliga syntetmaterial och de förskolor som hade mest skumgummimadrasser och sittpuffar hade högst koncentrationer.

terier och dålig lukt i sportkläder och städutrustning. Kan ha fortplantningsstörande egenskaper.

- **BROMERADE FLAMSKYDDSMEDEL** - flamskyddar skumgummi, textilier och elektronik. Kan påverka sköldkörtelns funktion, reproduktionen och hjärnan.
- **BISFENOL A** - tillbringare, konservburkar och plastglas. Är hormonstörande i låga doser.

Miljöförvaltningen i Stockholms stad verkar för att man vid nybygge av förskolor ska undvika PVC-plast och använda naturmaterial i så stor utsträckning som möjligt. Men det gäller inte befintlig verksamhet.

- Nej, vi tittar inte på vad det finns för typ av leksaker eller om de har mycket plaster. Där emot ser vi över deras städrutiner och ventilation vid tillsyn eftersom det är viktigt att bli av med det förorenade dammet, säger Camilla Kjellin, som är miljö- och hälsoskyddsinspektör i Stockholm.

Monica Lind på Uppsala universitet håller med om att städning och vädning är viktigt men tycker ändå att man bör gå längre.

Studier har visat att antroposofernas barn är väsentligt mindre drabbade av allergier och astma.

- Kanske beror det på att de har mycket mindre syntetiska material och mer naturmaterial både i sina hem och på sina förskolor. Det ger ett helt annat inomhusklimat. Man ska snegla på där det fungerar!

Katarina Johansson
kommunalarbetaren@ka.se

- Servera inte mat och dryck i plastkärl.
- Välj PVC-fria vaxdukar, förkläden, dynor och haklappar.
- Välj textilier av ull, bomull och hampa framför syntet.
- Gör er av med mjuka plastleksaker inhandlade före 2007.
- Servera ekologisk mat.
- Använda Svanenmärkta och parfymfria hygien- och städprodukter.
- Välj linoleum framför plastgolv.
- Välj miljömärkta madrasser.
- Använd inte gamla bildäck som leksaker eller till planteringar.
- Låt inte barnen närvara när ni stryker pärlplattor, vädra efteråt.

FARLIG PLASTÖDLA.

Lille Hennings leksaksödlor kan innehålla mjukgörande så kallade ftalater, ett ämne som riskerar påverka barnets hormoner.

FOTO: KATARINA JOHANSSON

"Checklista vore bra", säger barnskötaren Göran

- Att tvättmedel är farligt förstår man. Men osynliga gifter som flamskyddsmedel i soffan har vi väldigt lite koll på, säger barnskötaren Göran Lonér.

Det är eftermiddag på förskolan Flygande mattan i Stockholm. Skumgummimadrasserna i vilorummet där barnen ännu sover, är gamla och kan innehålla kemikalier som numera är förbjudna.

- Våra madrasser är från 1900-talet. De håller hur länge som helst. Till lekdynorna köper vi bara nya överdrag men skumgummit är detsamma, berättar Göran Lonér.

När Flygande mattan öppnade, inhandlade man leksaker av naturmaterial men med åren har det kommit in mer och mer plast. I en stor korg trängs mängder av små plastdjur.

- Jag har hört att kraven har

skärpts på vilka ämnen som får finnas i leksaker. Men det blir ju inte att man backar tillbaka och gör sig av med de gamla.

Göran Lonér vet också att ämnet bisfenol A förbjöds i nappflaskor, men säger att han sällan tänker på att det kan finnas i annan plast som barnen använder.

- Jag antar att de som har köpt in muggarna har koll, men det vet man inte. De handlade

kanske bara det billigaste.

Han skulle önska lite konkreta råd från kommunen på var de värsta ämnena kan finnas och vilka saker man bör byta ut.

- En checklista vore bra; "Plocka bort mjuka plastleksaker köpta före då och då". Kanske också en länk till var man kan hämta mer information. Hur ska man annars kunna veta?

Katarina Johansson

Göran Lonér vid pysselbordet.